

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) yhteistoimintaverkostojen hankehaku

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö avaavat haun metsien monimuotoisuuden yhteistoimintaverkostohankkeille. Verkostohankkeissa sovitetaan yhteen metsien suojelua, hoitoa ja muuta käyttöä. Verkostoissa voi olla mukana esimerkiksi metsänomistajia, ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, kuntia, yrityksiä, järjestöjä sekä muita toimijoita. Nyt käynnistettävillä hankkeilla halutaan vahvistaa alueellista yhteistyötä erilaisten monimuotoisuusjatkumoiden tunnistamisessa ja turvaamisessa sekä tukea maanomistajaa omaehtoisessa luonnonhoidossa. Hankkeiden tavoitteena on erityisesti uusien, yhteistyöhön perustuvien monimuotoisuuden turvaamisen toimintamallien luominen, kuvaaminen ja kokeilu käytännössä.

1. Haun teemat

Hanke-esityksiä toivotaan seuraavista talousmetsien monimuotoisuutta edistävästä yhteistoimintaverkostojen teemoista:

- **Luonnonhoidolla resilienssiä – lisää jalopuustoisia sekametsiä kangasmetsiin alueellisella yhteistyöllä**

Jalopuita - tammea, vuorijalavaa, kynäjalavaa, saarnea, metsälehmusta, vaahteraa ja pähkinäpensasta - kasvaa sekä yksittäispuina muiden puulajien seassa että yhden tai useamman jalopuulajin vallitsemina metsiköinä. Jalopuulehdot ja jalopuustoiset kangasmetsät ovat jalopuiden luontaisia elinympäristöjä. Jalot lehtipuut ovat elinympäristönsä avainlajeja, jotka tarjoavat elinympäristön laajalle seuralaislajien joukolle. Monet uhanalaisista metsälajeista ovat riippuvaisia jalopuista. Suojelu ei yksinään riitä turvaamaan jalopuita ja niillä elävää lajistoa. Jalopuiden säilymistä ja niiden runsastumista talousmetsissä voidaan edistää luonnonhoidon keinoin.

Ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan metsiin monin tavoin. Muuttuvassa ilmastossa rakenteellisesti ja lajistollisesti monimuotoinen metsä on sopeutumiskykyisempi. Jalopuut esiintyvät Suomessa levinneisyytensä pohjoisrajalla ja ilmastonmuutoksen ennakoitaan suosivan niiden lisääntymistä ja leviämistä. Metsien sietokyvyn vahvistamiseen muuttuvassa ilmastossa voidaan pyrkiä eri tavoin. Jalopuiden osuuden lisääminen talousmetsissä on yksi keino ilmastonmuutoksen riskien hallinnassa ja ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

Teeman tavoitteena on alueellisten jalopuujaatkumoiden vahvistaminen kangasmetsissä luonnonhoidon keinoin. Hankkeessa tulee kehittää käytännöllisiä ratkaisuja ja toimintatapoja jalopuiden ja jalopuustoisten kangasmetsien luonnonhoitoon, ottaen erityisesti huomioon alueelliset jalopuujaatkomot. Ratkaisuja ja toimintamalleja tarvitaan sekä jalopuiden uudistamiseen, että niiden säilyttämiseen metsän käsittelyn eri vaiheissa.

Hanke voi kohdistua jalopuiden nykyisille levinneisyysalueille tai jalopuiden levinneisyysalueiden reuna-alueille, joilla arvioidaan olevan potentiaalia jalopuiden leviämisaikoina muuttuvassa ilmastossa. Hankealueella tulee olla useampia kangasmetsän jalopuusiintymiä, joiden luonnonhoitoa on mahdollista kehittää alueellisen yhteistoimintaverkoston puitteissa. Jalopuiden istuttamista pellolle ei tässä yhteydessä katsota luonnonhoidon keinoksi. Hankkeelta toivotaan aktiivista viestintää ja neuvonta-, koulutus ja/tai opasaineistoja jalopuiden tunnistamisesta (myös lehdettöminä tai taimina), luonnonhoidosta ja alueellisten jalopuujatkumoiden muodostamisesta ja ylläpitämisestä sekä metsänomistajille että ammattilaisille.

- **Rantojen monimuotoisuusjatkumot**

Pienvesien ja muiden vesistöjen rannat muodostavat maassamme luontaisia elinympäristöjen verkostoja ja ovat monimuotoisuudelle tärkeitä vaihettumisvyöhykkeitä. Rantametsät suojaavat varjostuksellaan ja monipuolistavat lahopuustollaan myös vesiluonnon monimuotoisuutta. Metsäiset rannat ovat tärkeitä maisemassa ja ne pidättävät maalta valuvia ravinteita. Rannat ovat tärkeitä myös virkistyskäytön kannalta. Ranta-alueiden huomioonottamisesta metsätaloudessa ja merkityksestä monimuotoisuudelle on olemassa paljon ohjeistusta, tietoa ja kokemusta. Yhtenäisten alueverkostojen avulla luonnonhoidon eri toimenpiteiden ja suojelun vaikuttavuutta voidaan parantaa.

Teeman tavoitteena on kehittää maanomistajayhteistyöhön perustuvia toimintatapoja, jotka edistävät monimuotoisten metsäisten rantojen ja rantakosteikkojen (kuten tulvametsät, luhdet, muut rantasuot) jatkumotia tietyllä alueella. Yhteistoimintaverkosto edistää käytännön työn ja maanomistajien neuvonnan kautta paikallisia monimuotoisuusjatkumotia (kuten lahopuujatkumot sekä maanpuolella että vedessä, lehtipuut, vanhat puut, kosteikot), niiden säilymistä ja syntymistä rantaelinympäristöjen verkostoissa. Samalla edistetään myös rantojen maisemajatkumotia. Verkosto kokoaa paikallisia maanomistajia ja muita toimijoita yhteistyöhön edistämään tavoitetta. Mukaan toivotaan erilaisia maanomistajaryhmiä yksityisten metsänomistajien lisäksi, esimerkiksi ranta-alueen loma-asukkaita, kuntia ja seurakuntia. Verkostoitumista voidaan vahvistaa olemassa olevien paikallisyhteisöjen avulla.

Hankkeessa maanomistajia voidaan opastaa tunnistamaan oman rannan monimuotoisuuspiirteitä ja niiden kehittämismahdollisuuksia. Maanomistajia ja vesialueiden omistajia osallistetaan luonnonhoidon suunnitteluun ja toteuttamiseen. Hankkeessa voidaan kunnostaa ja ennallistaa rantaelinympäristöjä ja toimenpiteitä voidaan tehdä myös talkoilla. Toimintamallin lisäksi hankkeen tuloksena syntyy maanomistajille ja paikallistoimijoille kohdennettuja viestintä- ja koulutus-/opasateriaaleja.

- **Metsänomistaja luonnonhoidon toteuttajana**

Talousmetsien luonnonhoidon keinoin, kuten esimerkiksi jättämällä runsaammin säästö- ja lahopuuta, suosimalla lehti- ja sekapuustoa, hoitamalla paahde-elinympäristöjä tai

kunnostamalla puro- tai noroelinympäristöjä voidaan lisätä monimuotoisuutta. Luonnonhoitotoimilla voidaan edistää myös uhanalaista tai silmälläpidettävää lajistoa.

Moni metsänomistaja on kiinnostunut ja halukas edistämään monimuotoisuutta omissa metsissään. Metsänomistajat tarvitsevat kuitenkin usein konkreettista tukea luonnonhoitoon soveltuvien kohdealueiden tunnistamiseen, luonnonhoidon suunnitteluun ja luonnonhoidon toimien toteuttamiseen tai teettämiseen. Lajiesiintymien edistämiseen tähtäävän luonnonhoidon kohdalla neuvonta ja asiantuntija-apu ovat lähes aina tarpeen.

Teeman tavoitteena on kehittää maanomistajalähtöisesti aktiivisen luonnonhoidon toteutusta ja luonnonhoidosta hyötyvän lajiston turvaamista. Hankkeessa luonnonhoidosta kiinnostuneet metsänomistajat, yrittäjät sekä luonnonhoito- ja lajiasiantuntijat voivat tehdä yhteistyötä konkreettisesti luonnonhoidon toteuttamisessa. Verkosto tukisi ja aktivoisi maanomistajia joko tekemään itse luonnonhoitotoimia tai teettämään niitä yrittäjillä. Kohdealueella voi olla myös aktiivisesta luonnonhoidosta hyötyvien lajien elinympäristöjen jatkumoa tai uhanalaisen tai silmälläpidettävän lajiston keskittymiä. Toimintamallin lisäksi hankkeessa koostetaan hyviä käytäntöjä ja viestintämateriaaleja metsänomistajien ja muiden toimijoiden tukemiseksi ja kannustamiseksi luonnonhoidon toteuttamiseen.

2. Hankkeiden valinta

Hankkeiden valintaperusteet ovat seuraavat:

- Hakemuksen vastaavuus hankehaun teemaan
- Hakemuksen innovatiivisuus
- Työn toteutettavuus (mm. aikataulu, hinta)
- Toiminnan ja tulosten käytännölläisyys
- Verkoston monipuolisuus ja toimivuus
- Toimintamallin valtakunnallinen sovellettavuus ja tulosten jatkokäyttö
- Viestinnän monipuolisuus

Hankkeilta toivotaan uudenlaisia, kekseliitä lähestymistapoja metsien monimuotoisuuden turvaamiseen ja monipuolista viestintää. Hakemukseen liitettävään hankesuunnitelmaan tulee liittää kuvaus hankkeessa kehitettävästä toimintamallista. Lisäksi hakemukseen tulee liittää viestintäsuunnitelma, jossa kuvailaan viestinnän keinovalikoimaa, kanavia ja kohderyhmiä. Hankkeiden tulee laatia nettisivut.

3. Hankkeiden rahoitus, koko ja kesto

Ministeriöt rahoittavat verkostohankkeita noin 100 000–150 000 eurolla vuosittain. Vuonna 2023 tämä summa on käytettävissä uusien verkostohankkeiden rahoittamiseen. Vuonna 2023 on tarkoitus käynnistää 1–3 hanketta. Hankkeita varaudutaan rahoittamaan myös vuosina 2024–2025, jos valtion talousarviossa osoitetaan niille tarvittavat määrärahat.

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hakijoilta edellytetään omarahoitusosuutta. Ainoastaan välttämättömästä ja perustellusta syystä valtionavustusta voidaan myöntää 100 prosenttia. Valinnassa katsotaan eduksi myös yhteistyö muiden METSO-ohjelman hankkeiden kanssa sekä muut rahoituskanavat, esimerkiksi yritysten tai EU:n myöntämä rahoitus. Hankehaku ei ole tarkoitettu tutkimusrahoitukseen.

4. Haun aikataulu ja hakulomake

Hakulomakkeelle laaditut hakemukset tarvittavine liitteineen pyydetään toimittamaan ensisijaisesti sähköisesti viimeistään **15.11.2022** klo 16.15 maa- ja metsätalousministeriön kirjaamoon kirjaamo.mmm@gov.fi.

Hakemus liitteineen voidaan toimittaa myös postitse osoitteeseen Kirjaamo, Maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO. Kuoreen merkitään tunnus "Yhteistoimintaverkostot 2022".

Hakulomake ja lomakkeen täyttöohje ovat saatavissa osoitteesta:

<https://mmm.fi/metso-ohjelman-hankelomakkeet>

Päätös vuoden 2023 määrärahoista tehdään tammikuun loppuun 2023 mennessä. Hankkeet voivat alkaa aikaisintaan helmikuussa 2023. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö pidättävät oikeuden olla rahoittamatta yhtään hanketta. Hankkeita voidaan rahoittaa myös haettua pienemmällä summalla. Rahoittajat voivat ehdottaa hankkeiden yhdistämistä ja esittää uusia yhteistyötahoja.

5. Lisätietoja

Neuvotteleva virkamies Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö, puh. 0295162190, etunimi.sukunimi@gov.fi

Ympäristöneuvos Maarit Loiskekoski, ympäristöministeriö, puh. 0295250169, etunimi.sukunimi@gov.fi

Vanhempi tutkija Kaisu Aapala, Suomen ympäristökeskus, puh. 0295251052, etunimi.sukunimi@syke.fi

Lisätietoa yhteistoimintaverkostoista:

<https://metsonpolku.fi/yhteistoimintaverkostot>

Aiemmat yhteistoimintaverkostohankkeet:

<https://metsonpolku.fi/yhteistoimintaverkostot/toteutetut-hankkeet>